

SPRÁVA O ČINNOSTI SPOLOČNOSTI SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV 2022 - 2024

BRATISLAVA 27. APRÍLA 2024
SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV
Drotárska cesta 42, 840 05 Bratislava

OBSAH

Úvod

1. Základné informácie	4
2. Činnosť výboru	5
3. Členská základňa	8
4. Archívne dni v Slovenskej republike	
4.1. XXVI. archívne dni v Slovenskej republike	10
5. Osobnosti slovenského archívnictva	
5.1. 100-ročnica doc. Dariny Lehotskej	11
5.2. Všestranný archivár Ján Milan Dubovský (*1933 – †2005)	11
6. Odborné exkurzie	
6.1. Poľsko, Vroclav, 21. – 24. septembra 2023	13
7. Zahraničná spolupráca	
7.1. Poľsko: Derniéra výstavy Od Vyšehradu po Vyšehrad	14
7.2. Maďarsko: Putovná konferencia maďarských archivárov a archivárok	14
7.3. Medzinárodná rada archívov: 9. výročná konferencia ICA	15
7.4. Česko: 19. celostátní archivní konference	15
7.5. Poľsko: 13. Varšavský archívny piknik 2023	16
7.6. Poľsko: 15. národný archívny seminár	16
7.7. Rakúsko: 42. Österreichischer Archivtag	16
7.8. Chorvátsko: 54. archívna konferencia	17
8. Edičná a publikačná činnosť	
8.1. Fórum archivárov	18
8.2. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov	18
8.3. Archívny almanach	19
8.4. Biografický slovník slovenských archivárov	20
9. Prehľad hospodárenia	23

ÚVOD

Po rokoch obmedzení kvôli pandémie sa činnosť občianskeho združenia Spoločnosť slovenských archivárov (SSA, spoločnosť) opäť vrátila k tradičnému spôsobu organizácie podujatí. Zároveň sme si z časov lockdownov odniesli nové zručnosti z digitálneho prostredia a elektronickej komunikácie, ktoré sme úspešne zaviedli najmä do práce výboru. Aktívne sme informovali o živote našej spoločnosti na sociálnej sieti Facebook, pridali sme nové príspevky na kanál Youtube, otvorili sme profil na LinkedIn a zriadili pracovné prostredie v rámci Microsoft 365. Online zasadnutia výboru sa ukázali ako výborná alternatíva prezenčných zasadnutí, nielen pre svoju jednoduchosť, ale aj nevyhnutnú operatívnosť.

Najviac nás potešilo, že po nútenej prestávke sme sa mohli opäť všetci stretnúť na našom najväčšom a najdôležitejšom podujatí – archívnych dňoch. Spolu s Archívom Slovenskej akadémie vied a jeho vedúcou Janou Gubášovou Baherníkovou sme v máji 2022 pripravili XXV. archívne dni v SR na Smolenickom hrade. *Archontológia v archívnom a historickom výskume* mala byť pôvodne témou pre XXIV. archívne dni v SR v roku 2021. Tie sme však zo známych dôvodov realizovali – ako jedna z prvých organizácií na Slovensku – online formou. Možno si spomínate na bohatú diskusiu o *Archívoch v dobe pandemickej*. Romantické prostredie Smolenického hradu nás privítalo krásnym počasím v dobrej nálade, ktorá sa niesla počas celého, mimoriadne kvalitného rokovania. Najmä prednášky mladých kolegov a kolegýň ma presvedčili, že nám vyrástla nová generácia výskumníkov, ktorí majú pred sebou bohatú vedeckú kariéru, v čom im úprimne držím palce. Smolenice boli zároveň svedkom volebného valného zhromaždenia, z ktorého vzišiel nový výbor SSA so „starou“ predsedníčkou.

Ešte sme si ani nestačili vydýchnuť po archívnej konferencii a už sme mali na stole *Stratégiu ochrany archívnych dokumentov na roky 2022 – 2026* a *Národnú koncepciu rozvoja štátnych archívov s výhľadom do roku 2028*, ku ktorým sme spracovali návrh úprav v rámci medzirezortného pripomienkového konania cez právny a informačný portál Slov-Lex. Rovnako sme spracovali pripomienky k novele archívnej vyhlášky č. 628/2002 Z. z., ktoré sme prerokovali s odborom archívov a registratúr MV SR. V novembri 2022 sme si v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca v Bratislave slávnostne uctili významnú osobnosť slovenského archívnictva – docentku Darinu Lehotskú.

Začiatkom roka 2023 sme sa už naplno venovali príprave XXVI. archívnych dní v SR v Orlovom, ktoré by sme ťažko zvládli bez neutíchajúcej energie vedúcej archívneho pracoviska v Považskej Bystrici Heleny Hollej, ktorá sa po odstúpení Marty Bednárovej zároveň stala novou členkou výboru. Považie a jeho vodné kaskády si žiadalo „vodnú“ tému, preto sa konferencia niesla na vlne *Vodných diel v archívnych dokumentoch*. Atraktívne prostredie kaštieľa v Orlovom prilákalo stovku slovenských účastníkov i mnohých zahraničných hostí, ktorí si, veríme, odniesli nezabudnuteľné zážitky. Osobnosťou roka 2023 bol *Všestranný archivár Ján Milan Dubovský*. Venovali sme mu jesenný seminár v Pezinku zorganizovaný za výdatnej pomoci Márie Feješovej, Štefana Hrivňáka a archivárov z modranského archívu. Naša výborová kolegyňa Marta Bednárová nám zase nezištne

pomohla vydať sa na poznávaciu cestu do nádherného poľského mesta Vroclav. Disciplinovaná skupina archivárov a archivárok navštívila za krátky čas hneď niekoľko miestnych pamäťových inštitúcií. Popri iných činnostiach sme v roku 2023 napísali, podľa mňa skvelý, projekt SLOVAK ARCHIVE ACADEMY. Žiadali sme grant z fondu ICA pre medzinárodný rozvoj archívov (FIDA) no, žiaľ, neuspeli sme. Bola by však škoda zahodiť potenciál myšlienky celoživotného vzdelávania archivárov, preto budeme skúšať a hľadať možnosti jeho realizácie aj v budúcnosti.

Čo sa nám však podarilo a za čo sa rozhodne nemusíme hanbiť, je *Biografický slovník slovenských archivárov*. Monumentálne kolektívne dielo vyše troch stovák autorov, štyroch nesmierne výkonných editorov – Henriety Žažovej, Štefana Hrivňáka, Márie Feješovej, Mareka Rímskeho – a jednej zázračnej grafičky Margaréty Hernando sa nám s finančnou podporou odboru archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR podarilo úspešne zrealizovať. Tentoraz sme uspeli aj so žiadosťou o dotáciu z Nadácie SPP a pred letom 2023 sme naplno rozbehli distribúciu prvých výtlačkov.

Edičná a publikačná činnosť je vôbec niečo, čo sa našej spoločnosti darí zhmotňovať, aj keď často za cenu ohromných osobných obetí. Z každoročných aktivít – archívne dni a seminár Osobnosti slovenského archívnictva – pripravíme tlačенý, recenzovaný zborník. Trikrát ročne sa vaša elektronická pošta zaplní takmer stostranovým časopisom *Fórum archivárov*. V našom portfóliu je už aj odborná ročenka *Archívny almanach*. Za každým publikačným výstupom, a je jedno či tlačným, či elektronickým, stojí kolektív ľudí, ktorí pracujú vo svojom voľnom čase, bez nároku na honorár, no s vierou, že robia zmysluplnú prácu, ktorú snád čitatelia ocenia. Milí čitatelia, prosím, nezabúdajte na ľudí, ktorí pre vás pripravujú tieto vskutku kvalitné publikačné výstupy. Nemusíte im hneď písať ďakovné správy, aj keď aj tie by ich iste potešili. Staňte sa odberateľmi a čitateľmi týchto diel, či dokonca ich prispievateľmi, autormi alebo recenzentmi. Budete v dobrej spoločnosti!

Vo výročnej správe vám ponúkame prehľad všetkých aktivít Spoločnosti slovenských archivárov za funkčné obdobie od mája 2022 do apríla 2024, ako aj prehľad hospodárenia. Verím, že bohatá činnosť našej spoločnosti priláka do našej komunity nové, svieže tváre, ktoré túžia realizovať sa aj mimo vychodených pracovných koľají. Medzi archivármi a archivárkami je totiž vždy dobrá nálada a živá radosť z poznávania minulého i toho súčasného sveta.

Martina Orosová
predsedníčka

1. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Obchodné meno:	Spoločnosť slovenských archivárov
Právna forma:	občianske združenie
Dátum vzniku:	4. 4. 1990
Adresa sídla:	Drotárska cesta 4072/42, 840 05 Bratislava 45
Územná pôsobnosť:	Slovenská republika
IČO:	360 692 21
DIČ:	20 218 765 79
Peňažný ústav:	Slovenská sporiteľňa, a. s.
Číslo účtu:	SK59 0900 0000 0000 1148 2674

Spoločnosť slovenských archivárov združuje archivárov, správcov registratúr a vysokoškolských pedagógov s cieľom podieľať sa na rozvoji slovenského archívnictva, pôsobiť na odborný rast svojich členov a poskytovať im platformu na výmenu názorov, poznatkov a skúseností z oblasti archívnictva a správy registratúry.

Svoje ciele dosahuje organizovaním odborných konferencií, seminárov, spoločenských podujatí a odborných exkurzií a študijných zájazdov. Vydáva časopis s názvom Fórum archivárov, Zborník SSA a iné neperiodické publikácie a materiály informujúce o slovenskom archívnictve a o svojej činnosti.

SSA vypracúva pre Ministerstvo vnútra SR iniciatívne návrhy a odporúčania týkajúce sa koncepcie archívnej práce, spolupracuje na príprave právnych predpisov a metodických pokynov pre archívne činnosti. SSA vypracúva návrhy a odporúčania týkajúce sa výučby archívnictva.

SSA upozorňuje Ministerstvo vnútra SR, iné štátne orgány či slovenskú verejnosť na prípady, v ktorých by bola ohrozená niektorá súčasť archívneho dedičstva Slovenskej republiky, alebo ak by bola akýmkoľvek spôsobom ohrozená či sťažená možnosť archivárov plnohodnotne zabezpečovať ochranu, preberanie, sprístupňovanie a využívanie archívneho dedičstva Slovenskej republiky.

SSA spolupracuje s organizáciami podobného zamerania v Slovenskej republike a v zahraničí.

SSA je členom Medzinárodnej rady archívov v Paríži v kategórii B – archívne spoločnosti a je evidovaná pod číslom B 261.

2. ČINNOST VÝBORU

Výbor SSA v rokoch 2022 – 2024

Predseda: Mgr. Martina Orosová, PhD.

Podpredseda: Mgr. Robert Gregor Mareta, PhD.

Tajomníčka: Mgr. Jana Gubášová Baherníková, PhD.

Hospodárka: Mgr. Marta Švolíková

Členovia výboru:

Mgr. Marta Bednárová (do 18. 3. 2023)

Mgr. Michal Bernát, PhD.

Mgr. Lenka Bernátová, PhD.

Mgr. Mária Feješová, PhD.

Mgr. Helena Hollá (od 18. 3. 2023)

prof. PhDr. Juraj Šedivý, MAS, PhD.

Revízna komisia v rokoch 2022 – 2024

Predseda: PhDr. František Chudják, PhD.

Členovia: Mgr. Jozef Meliš, PhD.

Mgr. Eva Greschová

Výbor SSA bol zvolený valným zhromaždením SSA, ktoré sa konalo dňa 27. mája 2022 v Smoleniciach. Na najbližšom zasadnutí výboru 7. júna 2022 bolo zvolený nový podpredseda Robert Gregor Mareta, ktorý po dlhých rokoch vystriedal Juraja Roháča, nová tajomníčka Jana Gubášová Baherníková nahradila Štefana Hrivňáka a post hospodárky naďalej zastáva Marta Švolíková. Revízna komisia si spomedzi seba zvolila predsedu Františka Chudjáka. Na uvoľnenú pozíciu hlavnej redaktorky časopisu Fórum archivárov po Kataríne Kučerovej Bodnárovej bola vymenovaná Mária Feješová.

Registratúra SSA a jej publikačné výstupy sú naďalej uložené v Archíve Pamiatkového úradu SR. Na tomto mieste sa zvyčajne konali aj zasadnutia výboru od júna 2022 do apríla 2024. Niektoré zasadnutia sa realizovali online formou cez aplikáciu zoom. Prehľad účasti členov výboru na zasadnutiach ponúka tabuľka 1.

Tabuľka 1

Prehľad zasadnutí výboru a účasti členov

Členovia výboru	7. 6. 2022	10. 10. 2022	25. 11. 2022	12. 1. 2023	9. 3. 2023	17. 3. 2023	5. 5. 2023	20. 6. 2023	6. 10. 2023	3. 11. 2023	8. 12. 2023	19. 1. 2024	16. 2. 2024	22. 3. 2024	19. 4. 2024	vyhodnotenie osobnej účasti
Bednárová, Marta	✓	x	✓	✓	x	✓										67%
Bernát, Michal	✓	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x	73%
Bernátová, Lenka	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	x	x	✓	60%
Feješová, Mária	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87%
Gubášová Baherníková, Jana	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	93%
Hollá, Helena							x	x	x	x	x	x	x	✓	x	11%
Mareta, Róbert Gregor	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93%
Orosová, Martina	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%
Šedivý, Juraj	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	73%
Švolíková, Marta	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87%
vyhodnotenie za výbor	100%	44%	78%	100%	56%	100%	67%	78%	78%	89%	78%	89%	59%	78%	78%	
Členovia revíznej komisie																
Greschová, Eva	✓	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	7%
Chudjak, František	✓	x	✓	x	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	x	x	✓	✓	60%
Meliš, Jozef	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	80%

Zasadnutí sa pravidelne zúčastňovali aj členovia revíznej komisie, každý podľa svojich možností. Podľa potreby sme prizývali aj hostí z iných inštitúcií. Po zvolení nového predsedu Sekcie archívnicka a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti na výborových poradách participoval aj Štefan Hrivňák.

V zložení výboru nastala v priebehu funkčného obdobia personálna zmena. Po dobrovoľnom odstúpení Marty Bednárovej písomným oznámením zo dňa 17. marca 2023 sa na základe volieb na valnom zhromaždení v zmysle stanov SSA novou členkou výboru stala Helena Hollá.

Nijako sa nezmenšili ani administratívne povinnosti výboru, ktorými sú zaťažené najmä predsedníčka, tajomníčka a hospodárka. Aj v tomto období do ich práce patrilo vybavovanie korešpondencie, vedenie registratúrneho denníka, zabezpečenie fungovania bankového účtu a transparentnosť bankových operácií, prieskum trhu, nákup rôznych potrieb a tovarov, uzatváranie zmlúv, registrácia združenia ako prijímateľa 2 % daní z príjmu u notára, evidencia účtovných dokladov a podávanie daňového priznania, korešpondencia so zahraničnými partnermi, komunikácia so sponzormi a partnermi, skladovanie publikácií, distribúcia povinných a autorských výtlačkov, podávanie projektov a pod.

V roku 2023 sme sa stali úspešnými prijímateľmi dotácie Nadácie SPP na vydanie Biografického slovníka slovenských archivárov, no neuspeli sme s projektom SLOVAK ARCHIVE ACADEMY vo fonde FIDA (Fund for the International Development of Archives), ani s projektom *Ženy v archívnych prameňoch* vo Fonde na podporu umenia.

Hlavnými témami zasadnutí výboru bola organizácia pravidelných akcií, najmä archívnych dní, seminárov a exkurzií. Rastúca záťaž na každého člena výboru ukazuje čoraz väčšiu náročnosť dobrovoľníckej práce. Medzi členmi výboru sa preto ukotvila myšlienka organizovať archívne dni a seminár striedavo, jeden rok len archívne dni, druhý rok len seminár. Exkurzie by boli pravidelne každý rok. Archívne dni zároveň predstavujú čoraz väčšie finančné bremeno, čo určite cítia aj samotní členovia. Vzhľadom na špecifickosť našej profesie má systematický fundraising svoje limity a úplne chápeme, že kapacity našich stálych sponzorov nie sú nekonečné.

Nekonečné nie sú ani možnosti členov výboru. Prvý polrok každého roku totiž venujeme príprave archívnych dní a neostáva nám priestor ani energia na iné aktivity, ktorým by sme sa chceli venovať, ako je napríklad webové sídlo. Priznávame, že web archivari.sk je skutočnou hanbou nášho združenia a ospravedlňovanie finančnými a personálnymi argumentmi už v dnešnom svete neobstojí.

K náročným činnostiam členov výboru patrí tiež edičná práca. Spoločnosť slovenských archivárov je vlastne serióznym vydavateľstvom, no stojí výlučne na dobrovoľníckej práci. Okrem platených grafických a tlačiarenských služieb pracujú redaktori, editori, recenzenti i samotní autori bez nároku na honorár, čo je z dlhodobého hľadiska neudržateľné. Samotné uskladnenie, no najmä distribúcia tlačených výstupov je pritom mimoriadne náročná. Nemáme personálne ani materiálne kapacity rozosielať napríklad Zborník SSA každému členovi, aj keď to pokladáme za členský bonus. Pohrávame sa preto s myšlienkou vydávať len elektronické publikácie a sumu, ktorú investujeme do tlače, by sme radšej priznali ľuďom, ktorí na publikačných výstupoch pracujú. Samozrejmosťou by boli aj autorské honoráre.

Víziou členov výboru je formovať SSA ako platformu pre celoživotné vzdelávanie archivárov. To je idea, ktorá hýbe svetovým archívnictvom, a považujeme ju za cestu s veľkým rozvojovým potenciálom. Veľa práce sme už pritom urobili, veď odborné podujatia a výstupy z nich sú tiež formou vzdelávania. Úzko s tým súvisí aj webové sídlo, ktoré by sme chceli pretvoriť na centrálny portál slovenského archívnictva. Témy, ktoré je možné komunikovať v online priestore, sú nekonečné. V nadväznosti na to treba spomenúť aj naše plány s tvorbou videí, podcastov či dokumentárnych filmov. Uvedomujeme si, že svet moderných technológií si žiada nový prístup aj v práci archivárov a máme veľkú chuť vydať sa na cestu zásadnej modernizácie našej činnosti.

Bez správnych ľudí, ich nápadov a aktívnej práce však naše plány ostávajú len snami. Uvítali by sme činorodejšiu a iniciatívnejšiu pomoc členskej základne. Dennodenne si preto kladieme otázky ako vyburcovať členov k väčšej agilnosti, ako obohatiť naše rady o mladých archivárov a archivárky, ako zapojiť správcov registratúr, ako pritiahnúť archivárov z cirkevného sveta či súkromného sektora.

Skladajúc účty valnému zhromaždeniu a očakávajúc výsledok nad našimi činmi sa s týmito otázkami obraciame aj na členskú základňu našej spoločnosti. Dúfame, že úprimné priznanie problémov, s ktorými sa boria členovia výboru (a dobrovoľne aj členovia revíznej komisie či redaktori Fóra archivárov) nebudú členovia a členky Spoločnosti slovenských archivárov chápať ako nariekanie či sťažnosť, ale skôr ako výzvu na podelenie sa o nápady a diskusiu o možných riešeniach.

Martina Orosová

Členovia výboru SSA na prvom zasadnutí 22. júna 2022.
Zdroj: Archív M. Orosovej

3. ČLENSKÁ ZÁKLADŇA

Členskú základňu Spoločnosti slovenských archivárov tvoria fyzické osoby, ktorých prijatie za členov občianskeho združenia schvaľuje výbor hlasovaním na svojom zasadnutí. Fyzické osoby, ktoré súhlasia s poslaním združenia, sa do SSA prihlasujú vyplnením prihlášky.

Formulár prihlášky je k dispozícii na webovom sídle archivari.sk. Od roku 2018 je súčasťou prihlášky Informácia o spracúvaní osobných údajov a o právach dotknutej osoby v súlade s GDPR. Podľa Stanov SSA sú členovia povinní po prijatí za člena SSA uhradiť jednorazový členský príspevok vo výške 10,00 € a ročný členský príspevok vo výške 10,00 €. Ročný členský príspevok sú členovia povinní uhradiť do 1. júna príslušného kalendárneho roka. Z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti, materskej/rodičovskej dovolenky, nezamestnanosti, zlej sociálnej situácie či iných dôvodov môžu členovia požiadať o zníženie ročného členského príspevku o polovicu.

Členská základňa je značne dynamická, mení sa nielen prihlasovaním nových členov a odhlasovaním členov zo združenia, ale aj odchodom do dôchodku či úmrtím. Dôchodcovia, samozrejme, môžu byť naďalej členmi SSA, pričom platia znížený ročný členský príspevok. Mnohí členovia však odchodom zo zamestnania neuvedú zmenu svojich kontaktných údajov a výbor SSA sa s nimi nevie spojiť, najmä v prípade, že komunikácia sa uskutočňovala elektronickou poštou cez pracovnú adresu. Keď prestanú platiť členské poplatky, do dvoch rokov ich členstvo zaniká. Členstvo zaniká aj všetkým tým, ktorí dlhodobo neplatia členské príspevky, nereagujú na opakované výzvy, nezúčastňujú sa aktivít SSA a strácajú kontakt s SSA a jej členmi.

Vedením evidencie členov SSA je poverená hospodárka Marta Švoliková, ktorá je zároveň oprávnenou osobou pre spracovávanie osobných údajov. Po generálnej revízii členstva, ktoré vykonala v roku 2021, sleduje premeny členskej základne priebežne, v prípade potreby kontaktuje každú osobu individuálne. Registruje prihlášky za členov a predkladá ich výboru na posúdenie.

V rokoch 2022 – 2024 vstúpilo do SSA 19 nových členov: v roku 2022 to bolo 6 nových členov, z toho 4 zo štátnych a 2 zo špecializovaných archívov; v roku 2023 to bolo 10 nových členov, z toho 3 zo štátnych archívov, 4 zo špecializovaných, 1 z cirkevného archívu a 2 z iných archívov a registratúr. Do apríla 2024 vstúpili do SSA 3 noví členovia. K termínu konania valného zhromaždenia mala SSA 196 aktívnych platiacich členov, z toho 28 dôchodcov. Priemerný vek členov SSA je 51 rokov. Najstarším členom bol donedávna profesor Jozef Novák (1930), najmladšia členka je narodená v roku 1998. V združení prevládajú ženy, ktorých je 135, čo súvisí s feminizáciou oblasti archívniectva všeobecne. V posledných rokoch sa členmi SSA stávajú čoraz častejšie nielen zamestnanci archívov všetkých typov, ale aj správcovia registratúr.

Výnimočným osobnostiam, ktoré sa zaslúžili o rozvoj slovenského archívniectva a aktívne sa podieľali na činnosti SSA, je udeľované čestné členstvo. Momentálne SSA nemá žiadnych čestných členov z dôvodu úmrtia všetkých vymenovaných čestných členov. Boli nimi prof. PhDr. Jozef Šimončíč, CSc., univ. prof. PhDr. Július Bartl, CSc., Dr.h.c. univ. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc., a univ. prof. PhDr. Jozef Novák, DrSc.

Marta Švoliková

4. ARCHÍVNE DNI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

4.1. XXVI. archívne dni v Slovenskej republike – Vodné diela v archívnych dokumentoch

Kaštieľ Považská Bystrica-Orlové, Hotel Gino Park Palace, 23. – 25. mája 2023

Organizátormi XXVI. archívnych dní v SR boli SSA, MV SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Považská Bystrica, Sekcia archívov a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV. Záštitu nad podujatím prevzal primátor mesta Považská Bystrica Karol Janas. Program konferencie tvorili príspevky 19 prednášajúcich zo Slovenska a Čiech na rôznorodé témy týkajúce sa histórie vodných diel na slovenských a českých riekach i priehradách. Medzi účastníkmi boli aj hostia z Česka, Poľska, Maďarska, Srbska a Chorvátska. Po konferencii sa konal workshop o predarchívnej starostlivosti, na ktorom vystúpili štyria prednášatelia. Príspevky budú publikované v Zborníku SSA 2023. Počas slávnostného galavečera bola prezentovaná publikácia Biografický slovník slovenských archivárov za prítomnosti editorov Štefana Hrivňáka a Márie Feješovej a riaditeľky odboru archívov a registratúr Márie Mrižovej. Zároveň bola pamätnou plaketou SSA ocenená dlhoročná archivárka a bývalá riaditeľka Archívu mesta Košíc Mária Hajduová. Podrobnú správu o podujatí napísali Adriána Klinková a Jozef Meliš pre Fórum archivárov 2/2023.

10

Účastníci XXVI. archívnych dní v SR na nádvorí kaštieľa v Považskej Bystrici-Orlovom.

Foto: Stanislav Krivjanský

Helena Hollá, vedúca pracoviska Archív Považská Bystrica, s predsedníčkou SSA Martinou Orosovu. Foto: Stanislav Krivjanský

Mária Hajduová, ocenená plaketou Spoločnosti slovenských archivárov s predsedníčkou SSA Martinou Orosovu a podpredsedom SSA Robertom Gregorom Marettom. Foto: Stanislav Krivjanský

Prezentácia Biografického slovníka slovenských archivárov na XXVI. archívnych dňoch v SR.
Zľava: Martina Orosová, Mária Mrižová, Štefan Hrivňák, Mária Feješová.
Foto: Stanislav Krivjanský

Spoločnosť slovenských archivárov
MV SR, Štátny archív v Trenčíne,
pracovisko Archív Považská Bystrica
Sekcia archívnictva a PVH
Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV

**XXVI. archívne dni
v Slovenskej republike**

**Vodné diela
v archívnych dokumentoch**

12

**Kaštieľ Orlové
Hotel Gino Park Palace
23. – 25. mája 2023**

5. OSOBNOSTI SLOVENSKEHO ARCHÍVNICTVA

5.1. 100-ročnica doc. Dariny Lehotskej

Bratislava, Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca, 9. 12. 2022

Spoločnosť slovenských archivárov, Archív mesta Bratislavy, Sekcia archívnictva a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied a Katedra archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave zorganizovali siedmy ročník odborného sympózia z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva. Tento ročník bol venovaný významnej slovenskej historičke, archivárke a vysokoškolskej pedagogičke doc. PhDr. Darine Lehotskej, CSc. Podujatie sa uskutočnilo dňa 9. decembra 2022 v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave. Prednášajúcimi boli odborníci z radov slovenských archivárov a historikov. Podujatie bolo určené archivárom, historikom, študentom spomenutých odborov, ako aj bratislavským sprievodcom. Zúčastnilo sa ho 84 osôb. Úvodom vystúpila predsedníčka Spoločnosti slovenských archivárov Martina Orosová.

Pohľad do auditória v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca v Bratislave. Foto: M. Orosová

Hostí privítal prostredníctvom videa aj syn doc. Lehotskej Milan Lehotský. Potom nasledovalo udelenie zlatej medaily Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Darine Lehotskej in memoriam, ktoré z poverenia dekana odovzdal prof. Juraj Šedivý. Nasledovalo 8 referátov a jeden koreferát. Cieľom podujatia bolo analyzovať činnosť a prínos doc. Dariny Lehotskej v pedagogickej a vedeckej oblasti, a to predovšetkým pre diplomatiku, archivistiku a regionálne dejiny. Referáty poukázali na význam aj limity vedeckej činnosti doc. Dariny Lehotskej. D. Lehotská napísala niekoľko priekopníckych prác, ktoré ovplyvnili mnohých vedcov a vedkýň. Okrem prednášajúcich a moderátorov sa do diskusie zapojilo aj množstvo ďalších účastníkov, ktorí vytvorili tvorivú a podnetnú atmosféru nielen kladením otázok, ale aj zdieľaním svojich vlastných spomienok.

Súčasťou príprav na sympóziu bolo aj nahrávanie rozhovorov s pamätníkmi. Konkrétne s prof. PhDr. Leonom Sokolovským, CSc. a doc. RNDr. Milanom Lehotským, CSc. Tieto videozáznamy, publikované na YouTube Spoločnosti slovenských archivárov, boli prezentované v deň podujatia. Počas podujatia bola odovzdaná pamätná plaketa SSA Márii Munkovej, ktorá sa nemohla osobne zúčastniť na odovzdávaní v Smoleniciach. Podrobnú správu o podujatí napísal Jozef Meliš pre Fórum archivárov 3/2022.

Štefan Hrivňák

**Spoločnosť slovenských archivárov
s Katedrou archivnictva a muzeológie FiF UK,
Archívom mesta Bratislavy, Sekciou archivnictva a
pomocných vied historických SHS a
Historickým ústavom SAV**

pozývajú na účasť na sympóziu z cyklu
Osobnosti slovenského archivnictva VII s názvom

100-ročnica doc. Dariny Lehotskej

Podujatie sa uskutoční **9. decembra 2022**
v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave.

V prípade záujmu kontaktujte
Štefana Hrivňáka z AMB alebo Juraja Šedivého z KAM na:
stefan.hrivnak@bratislava.sk či juraj.sedivy@uniba.sk

Program:

8:30 – 9:00 prezentácia účastníkov

9:00 – 9:20 **Mgr. Martina Orosová, PhD.**
Otvorenie

9:20 – 9:40 **PhDr. Štefan Hrivňák**
Profesijné začiatky v Archíve mesta Bratislavy

9:40 – 10:00 **doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.**
Doc. PhDr. Darina Lehotská, CSc. – nezabudnuteľná učiteľka slovenských archivárov

10:00 – 10:20 **Mgr. Robert Gregor Mareta, PhD.**
Darina Lehotská a jej prínos k rozvoju archivnictva na Slovensku

10:20 – 10:50 prestávka na kávu

10:50 – 11:10 **PhDr. Michal Duchoň, PhD.**
Darina Lehotská a jej príspevok k výskumu mestských dejín

11:10 – 11:30 **prof. PhDr. Juraj Šedivý, PhD.**
Darina Lehotská a výskum dejín Bratislavy

11:30 – 11:50 **PhDr. Veronika Nováková, PhD.**
Darina Lehotská a Západoslovenská pobočka SHS – prínos pre regionálne dejiny

11:50 – 12:10 **PhDr. Ladislav Vrtel**
Moja pani docentka

12:10 – 12:30 **PhDr. Elena Mannová, PhD.**
Spomienky jednej z "troch dcér" pani docentky Lehotskej

5.2. Všestranný archivár Ján Milan Dubovský (*1933 – †2005)

Pezinok, Dom kultúry, 24. 11. 2023

Ôsmy seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva venovaný modranskému archivárovi PhDr. Jánovi Milanovi Dubovskému (1933 – 2005) sa konal pri príležitosti 90. výročia jeho narodenia v Dome kultúry v Pezinku dňa 24. novembra 2023. SSA ho organizovala v spolupráci so Štátnym archívom v Bratislave, pracoviskom Archív Modra, Slovenskou historickou spoločnosťou, sekciou archívnictva a pomocných vied historických a Mestským múzeom v Pezinku. Mestský úrad v Pezinku zadarmo poskytol sálu na seminár a Mestský úrad v Modre sponzoroval nákup občerstvenia, čím SSA nevznikli nijaké výdavky na organizáciu podujatia. Podujatia sa zúčastnilo približne 70 – 80 ľudí, najmä z radov bývalých kolegov, žiakov a priateľov J. M. Dubovského. Prednášky boli rozdelené do dvoch blokov, odborného a spomienkového. Bývalý pezinský primátor Oliver Solga sa zaoberal prínosom J. M. Dubovského pre dejiny Pezinka, najmä prípravou mestskej monografie a vedeckou interpretáciou mestského erbu. Martin Lukáč sa osobne nezúčastnil seminára, ale poslal videonahrávku svojho príspevku, v ktorom sa venoval dlhoročnému a všestrannému angažovaniu sa J. M. Dubovského v oblasti rozvoja kultúry v obci Šenkvice. Jubilantov syn Patrik Dubovský zhodnotil výskum svojho otca v problematike novodobých cirkevných dejín a pridal aj niekoľko spomienok zo súkromného života svojho otca. Štefan Hrivňák prednášal o úspechoch J. M. Dubovského na poli tvorby heraldických symbolov obcí a miest. Prednáška Juraja Turcsányho, prečítaná v jeho neprítomnosti, bola zameraná na osobné spomienky na pôsobenie J. M. Dubovského vo vedení archívu v Modre a na jeho vzťahy s kolegami na pracovisku.

15

Patrik Dubovský a Juraj Roháč spomínali na Jána Milana Dubovského.

Foto: Martina Orosová

Juraj Roháč si v obsiahlom referáte zaspomínal na študijné pobyty s J. M. Dubovským vo Vatikáne v 90. rokoch 20. storočia. Záver seminára patrilo synovcovi J. M. Dubovskému Markovi Semešovi, ktorý publiku priblížil rodinu Dubovských z Dechtíc aj ich rodinnú genealógiu. Prednášky budú publikované v Zborníku SSA 2023. Správu o seminári napísala Katarína Kučerová Bodnárová pre Fórum archivárov 3/2023.

Mária Feješová

Spoločnosť slovenských archivárov,
MV SR, Štátny archív v Bratislave, pracovisko Archív Modra,
Slovenská historická spoločnosť pri SAV, sekcia archívnictva a pomocných vied historických
a Mestské múzeum v Pezinku

Vás pozývajú na seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva VIII

Všestranný archivár Ján Milan Dubovský (* 1933 – † 2005)

dňa 24. novembra 2023 v Dome kultúry v Pezinku

Program:

9:00-9:10 Otvorenie seminára

9:10-9:30 Veronika Nováková *J. M. Dubovský a Slovenská historická spoločnosť pri SAV, Krúžok historikov v Modre*

9:30-9:50 Michal Duchoň *Vklad J. M. Dubovského do výskumu problematiky mestských dejín (Modra, Pezinok)*

9:50-10:10 Martin Lukáč *J. M. Dubovský – novodobý Gabriel Kolínovič Šenkvičský*

10:10-10:30 Patrik Dubovský *Prínos J. M. Dubovského do problematiky novodobých cirkevných dejín*

Prestávka

11:00-11:20 Štefan Hrivňák *Ján Milan Dubovský v kontexte regionálneho heraldického výskumu a tvorby*

11:20-11:40 Juraj Turcsány *J. M. Dubovský ako riaditeľ archívu*

11:40-12:00 Juraj Roháč *S „direttore“ vo „večnom meste“*

Diskusia

V prípade Vašej účasti kontaktujte, prosím:
Máriu Feješovú (maria.fejesova@minv.sk) alebo
Štefana Hrivňáka (stefan.hrivnak@bratislava.sk)

Partneri:

6. Odborné exkurzie

6.1. Poľsko, Vroclav, 21. – 24. septembra 2023

Odbornej exkurzie do poľského mesta Vroclav sa zúčastnilo 20 archivárov a archivárok. Počas pobytu v meste navštívili Štátny archív vo Vroclave, kde ich privítal riaditeľ archívu dr. Janusz Gołaszewski a vedúca oddelenia popularizácie archívneho dedičstva Danuta Płokarz. Mestom bohatým na historickú architektúru skupinu sprevádzala profesionálna sprievodkyňa Tatiana Granewska. Ďalšou zastávkou bol Archív Vroclavskej univerzity, o ktorom rozprával senior dokumentarista Leszek Krawiecz. Sprevádzal slovenských archivárov aj do Múzea vroclavskej univerzity a neskôr aj na hlavné námestie, kde živo rozprával o udalostiach z histórie mesta. S históriou i súčasnosťou kultúrneho inštitútu Ossolineum oboznámila prítomných vedúca oddelenia vedeckých informácií Marta Pękalska. Z ďalších pamiatok mesta účastníci exkurzie navštívili pomník obetiam katynskej tragédie, Múzeum Raclavickej panorámy, kláštor sestier de Notre Dame s expozíciou stredovekých vykopávok a kaviarničkou sv. Hedvigy, Halu storočia zapísanú na Zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, multimedialnú fontánu a múzeum vody Hydropolis. Exkurzia s bohatým programom bola mimoriadne vydarená. Správa o exkurzie od autorky Márie Feješovej je publikovaná v časopise Fórum archivárov 3/2023.

Účastníci exkurzie na nádvorí kultúrneho inštitútu Ossolineum. Zdroj: Archív M. Orosovej

7. Zahraničná spolupráca

Spoločnosť slovenských archivárov rozvíja aktívnu spoluprácu so zahraničnými archívnymi spoločnosťami najmä v okolitých európskych krajinách. Na pozvanie predsedov týchto spoločností sa zástupcovia SSA zúčastňujú konferencií a seminárov, kde zvyčajne vystupujú s príspevkami o situácii v slovenskom archívniectve. Recipročne je zase SSA hostiteľkou predstaviteľov partnerských spoločností najmä na archívnych dňoch. SSA je zaujímavým partnerom aj pre ďalšie archívne spoločnosti i zahraničné archívy, o čom svedčí rastúci záujem o novú spoluprácu. Jej vyjadrením je aj **zmluva o spolupráci SSA s Archívom Vojvodiny v Novom Sade v Srbsku**, ktorú 31. marca 2023 podpísala predsedníčka SSA Martina Orosová s riaditeľom vojvodinského archívu Dr. Nebojša Kuzmanovićom.

Kristijan Obšust, Martina Orosová a riaditeľ vojvodinského archívu Nebojša Kuzmanović po podpísaní zmluvy o spolupráci Archívu Vojvodina so Spoločnosťou slovenských archivárov. Foto: Vladimír Mucibabić

SSA je zároveň členom Medzinárodnej rady archívov (International Council of Archives, ICA) v Paríži v kategórii B – archívne spoločnosti, v rámci ktorej sa účastní na valných zhromaždeniach s právom hlasovania o dôležitých otázkach svetovej organizácie archívov a archivárov. V roku 2022 to boli napríklad voľby nového vedenia ICA, na ktorých sa online formou zúčastnila predsedníčka SSA Martina Orosová. Prehľad aktivít v uplynulom období prinášajú nasledujúce riadky.

7.1. Poľsko: Derniéra výstavy Od Vyšehradu po Vyšehrad Varšava, 28. júna 2022

Vo varšavskej Verejnej knižnici sa konala derniéra úspešnej výstavy Od Vyšehradu po Vyšehrad, ktorá vznikla v roku 2016 na podnet prof. Hanny Krajewskej, predsedníčky Poľskej archívnej spoločnosti (Polskie Towarzystwo Archiwalne). Na výstavu prispeli archívnymi dokumentmi všetky krajiny V4 reprezentované svojimi archívnymi spoločnosťami. SSA na podujatí zastupovala jej bývalá predsedníčka, ktorá stála pri zrode výstavy, Zuzana Kollárová. O veľkú propagáciu výstavy sa zaslúžil riaditeľ Slovenského inštitútu vo Varšave Adrián Kromka, ktorému bol v mene SSA zaslaný pamätný ďakovný list. Správu o podujatí priniesla Z. Kollárová v časopise Fórum archivárov 3/2022.

7.2. Maďarsko: Putovná konferencia maďarských archivárov a archivárov Székesfehérvár, 11. – 13. júna 2022

Tradičnej putovnej konferencie maďarských archivárov a archivárov v Székesfehérvári sa na pozvanie predsedu Spoločnosti maďarských archivárov a archivárov Istvána Kenyeresa zúčastnila Martina Orosová. Rokovanie medzinárodnej sekcie sa konalo na tému Katastrofy v archívoch a prítomní boli hostia z Maďarska, Rakúska, Nemecka, Poľska, Rumunska, Ukrajiny, Chorvátska a Slovenska. M. Orosová na ňom predniesla príspevok Katastrofy v archívoch alebo „iba“ zanedbanie povinností?, v ktorom prezentovala situáciu v slovenských archívoch. Účastníci maďarských archívnych dní sa zhodli, že iba pochopenie celej škály potenciálnych hrozieb umožňuje systematické prijímanie potrebných krokov na odvrátenie či efektívne zvládnutie rôznych katastrof. Problematika konferencie je spracovaná v článku Kultúrne dedičstvo v ohrození vo Fóre archivárov 2/2022.

7.3. Medzinárodná rada archívov: 9. výročná konferencia ICA Rím, 19. – 23. septembra 2022

Hlavnou témou 9. výročnej konferencie ICA v Ríme boli Archívy premostujúce priepasti (Archives Bridging the Gap). V programe odzneli desiatky referátov, ktoré pripomínali archívy ako miesta uchovávanie pamäti jednotlivcov i organizácií a ich úlohu pri formovaní spoločnosti vytváraním jej identity. Celkovo sa konferencie zúčastnilo vyše 640 archivárov, správcov registratúr a IT odborníkov z celého sveta. Rokovania sa väčšinou konali paralelne vo viacerých sálach kongresového centra. SSA zastupovali Martina Orosová a Robert Gregor Maretta. M. Orosová bola pozvaná na workshop venovaný novému štandardu ICA Records in Contexts a R. G. Maretta bol hosťom pracovného seminára o Všeobecnej deklarácii o archívoch. Počas konferencie

sa uskutočnilo aj mimoriadne valné zhromaždenie ICA, na ktorom bolo predstavené nové vedenie ICA na rok 2022 – 2026, prezidentka Josée Kirps, výkonný riaditeľ stáleho sekretariátu Carlos Serrano Vásquez, viceprezident pre financie Gustavo Castañer a programová viceprezidentka Meg Phillips. O konferencii v Ríme sa podrobne dočítate v článku v časopise Fórum archivárov 3/2022.

Vyše 600 účastníkov 9. výročnej konferencie ICA v Kongresovom centre v Ríme.
Zdroj: Archív R. G. Maretu

7.4. Česko: 19. celostátní archivní konference

Pardubice, 16. – 18. mája 2023

Spoločnosť slovenských archivárov sa na pozvanie Českej archívnej spoločnosti zúčastnila 19. celoštátnej archívnej konferencie v Pardubiciach a reprezentoval ju prof. Juraj Šedivý. Program pre takmer 500 účastníkov bol rozdelený do viacerých sekcií. V sekcii zahraničných delegátov vystúpil J. Šedivý s prednáškou, v ktorej zhrnul situáciu v digitalizácii archívnych dokumentov na Slovensku a predstavil najvýznamnejšie digitalizačné projekty (EAS, Slovakiana, PamMap, Monasterium, Crarc). Nahrávky z panelovej diskusie a prezentácie zo sekcií sú prístupné aj online. Správa o konferencii od J. Šedivého je prístupná vo Fóre archivárov 3/2023.

7.5. Poľsko: 13. Varšavský archívny piknik 2023

Varšava, 2. – 3. júna 2023

Trinásty ročník Varšavského archívneho pikniku organizovali Poľská archívna spoločnosť (Polskie Towarzystwo Archiwalne) a Archív Poľskej akadémie vied (Polska Akademia Nauk Archiwum) v súvislosti s Medzinárodným dňom archívov. Zahraniční hostia z Čiech a Slovenska boli

zároveň prijatí na riaditeľstve poľských štátnych archívov. Na podujatí spojenom s bohatým sprievodným kultúrnym programom reprezentoval SSA podpredseda Robert Gregor Mareta, ktorý vystúpil s príspevkom o kulinárskych produktoch v archívnych dokumentoch, ktoré preslávili Slovensko v zahraničí. Slávnostnú atmosféru priblížil v článku vo Fóre archívárov 2/2023.

7.6. Poľsko: 15. národný archívny seminár

Gniew, 4. – 6. októbra 2023

Seminár na tému Spoločné používanie dokumentácie – právne a praktické aspekty organizovala Sekcia podnikových archívov Združenia poľských archívárov, Štátny archív v Gdansku a Štátny archív v Malborku. Zúčastnila sa na ňom Martina Orosová s prednáškou o právnych a praktických možnostiach prístupu k archívom a archívnym dokumentom na Slovensku a zároveň predstavila aktivity SSA.

Združenie poľských archívárov (Stowarzyszenie Archiwistów Polskich) na čele s predsedom Andrzejom Jabłonskim má záujem podpísať so Spoločnosťou slovenských archívárov zmluvu o spolupráci. Správu o seminári napísala M. Orosová do časopisu Fórum archívárov 3/2023.

Predsedníčka SSA Martina Orosová na seminári v Gniewe. Foto: Wiesław Nowosad

7.7. Rakúsko: 42. Österreichischer Archivtag

Klagenfurt, 24. – 25. októbra 2023

Pozvanie na rakúske archívne dni dostala SSA od Spolku rakúskych archívárov a archívárov (Verband Österreichischer Archivarinne(n) und Archivare) menom jeho predsedníčky Karin Sperl. Slovensko na konferencii na tému Neue Wege der Forschung – digitalisierung, erschließung und KI im Archiv zastupoval prof. Juraj Šedivý. Program tvorili tri paralelné workshopy pre obmedzený počet účastníkov. Zahraniční delegáti si vymieňali skúsenosti v samostatnej sekcii, v ktorej hovorili o digitalizácii, využívaní umelej inteligencie v strojovom čítaní rukopisov, či o archívnych budovách. Špecialitou rakúskych archívnych dní je slávnostná večerná prednáška, ktorú v tomto roku predniesla Katharina Kinder-Kurlanda z miestnej univerzity o umelej inteligencii ako výskumnej téme. Správu o podujatí podal J. Šedivý vo Fóre archívárov 3/2023.

7.8. Chorvátsko: 54. archívna konferencia

Vodice, 25. – 27. októbra 2023

Chorvátskych archívnych dní sa na pozvanie predsedníčky Chorvátskej archívnej spoločnosti (Hrvatsko arhivističko društvo) Silvije Babić zúčastnili za SSA Martina Orosová a Marta Švoliková. Program konferencie bol zameraný na tému Vplyv digitalizácie na archívnu prax. Organizátorom bol zároveň Štátny archív v Šibeniku. Podujatie otvorila ministerka kultúry a médií Chorvátskej republiky Nina Obuljen Koržinek. Okrem takmer 250 chorvátskych archivárov a archivárok sa konferencie zúčastnili zástupcovia archivárov z Poľska, Maďarska, Bosny a Hercegoviny, Nemecka a Slovinska, ako aj predstaviteľ projektu Family Search Gilles Francois z Francúzska. Správu o chorvátskych archívnych dňoch si môžete prečítať vo Fóre archivárov 3/2023.

Zahraniční delegáti chorvátskych archívnych dní. Zdroj. Archív M. Orosovej

8. EDIČNÁ A PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ

8.1. Fórum archivárov

Fórum archivárov je časopis Spoločnosti slovenských archivárov. Informuje o aktuálnom dianí v slovenskom archívniectve, o projektoch SSA, o aktivitách archívov na Slovensku a vo svete. Vychádza trikrát ročne v elektronickej forme s evidenčným číslom ISSN 1339-8423 a s evidenčným číslom v zozname elektronických periodických publikácií Ministerstva kultúry SR EV 71/23/EPP. Povinné výtlačky sa dobrovoľne zasielajú všetkým poberateľom povinných výtlačkov, nielen vyhradeným pre elektronické publikácie.

Od júna 2022 do apríla 2024 pracovala redakčná rada časopisu Fórum archivárov v zložení: Mária Feješová – šéfredaktorka, Jozef Meliš a Adriána Klincová – redaktori. Redakčná rada je v porovnaní s minulosťou menej početná, zatiaľ sa nepodarilo získať viac redaktorov. Grafický dizajn vyhotovila Bronislava Porubská. Časopis vychádzal pravidelne trikrát ročne počas celého obdobia v online podobe a je zverejnený na webovom sídle SSA archivari.sk. Zostavených bolo 6 čísel časopisu.

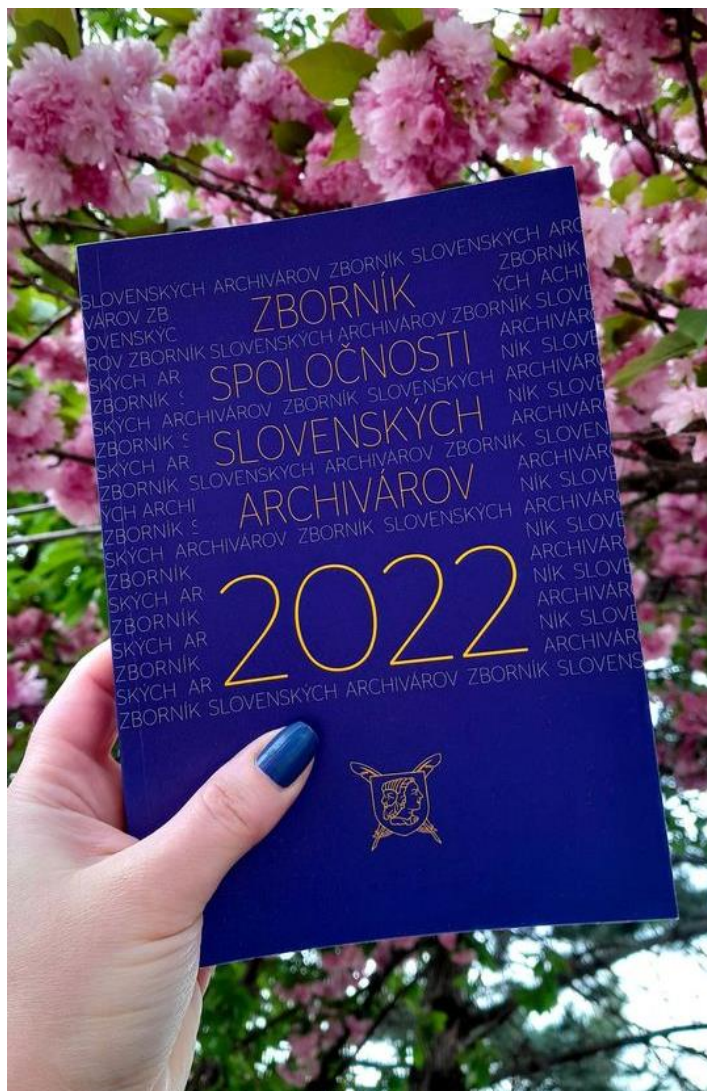
Začiatok hodnoteného obdobia priniesol výrazné zmeny v zložení redakčnej rady. Po valnom zhromaždení SSA, ktoré sa konalo v máji 2020 v Smoleniciach, bola kreovaná nová redakčná rada, z predošlej zostala pracovať iba Mária Feješová. K zmenám zavedeným po nástupe novej redakčnej rady patrí iná forma spracovávania publikačnej činnosti zamestnancov archívov na Slovensku, editoriál reflektujúci prácu výboru SSA, zlúčenie knižnej rubriky o recenziách a anotáciách, väčší dôraz na informovanie o plánovaných aktivitách SSA. Redakčná rada sa stretávala pred prípravou každého čísla, teda najmenej trikrát ročne. Okrem prezenčných zasadnutí sa realizovalo niekoľko online zasadnutí. Príprava časopisu zahŕňala elektronickú komunikáciu s autormi článkov, aktívne oslovanie nových autorov, najmä z radov archivárov a historikov a jazykovú úpravu textov. Členovia redakčnej rady sa autorsky zapájali do tvorby časopisu. Niektoré rubriky boli z dôvodu absencie článkov vynechávané, najmä rubrika o odborných článkoch a rozhovoroch či o minulosti archívov. Chýbali aj pravidelní spolupracovníci, ktorí by dodávali anotácie a recenzie knižných novínok na publikovanie.

Mária Feješová

8.2. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov

8.2.1. Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2022. Zostavili: Jana Gubášová Baherníková, Štefan Hrivňák. Bratislava : Spoločnosť slovenských archivárov, 2024, 266 s. ISBN 978-80-971356-9-0

Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2022 vyšiel začiatkom apríla 2024 a jeho prezentácia sa uskutočnila 24. apríla 2024 na Katedre archívnictva a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V zborníku sú uverejnené štúdie z dvoch podujatí. Prvým bola konferencia Archontológia v archívnom a historickom výskume v rámci XXV. archívnych dní v SR v Smoleniciach, druhým VII. seminár z cyklu Osobnosti slovenského archívnictva Storočnica doc. Dariny Lehotskej (1922 – 1990). Zborník zostavili a redigovali Jana Gubášová Baherníková a Štefan Hrivňák. Jazykové korektúry spravila Mária Munková a grafickú úpravu Margaréta Hernando. Recenzentmi textov boli Robert Gregor Mareta, Veronika Nováková, Ivana Červenkova a František Chudják. Preklady resumé do anglického jazyka zabezpečili Jana Kafunová a Michaela Komorová. Svojimi odbornými i spomienkovými textami prispelo do zborníka 17 autorov a autoriek: Miroslav Baranek, Alena Bartlová, Michal Celnar, Ivana Červenkova, Michal Duchoň, Frederik Federmayer, Mária Feješová, Štefan Hrivňák, Ľuboš Janaček, Erika Javošová, Ladislav Jurányi, Robert Gregor Mareta, Miroslav Martinický, Veronika Nováková, Juraj Roháč, Juraj Šedivý, Ladislav Vrtel. Ako zdôraznili zostavovatelia v úvode, zborník je dôkazom a mementom kontinuity i diskontinuity zároveň, no hlavne je hodnotným publikačným výstupom, v ktorom ostávajú zaznamenané obsahovo pestré referáty prednesené na podujatiach Spoločnosti slovenských archivárov v roku 2022. Zborník má 266 strán a vyšiel v náklade 200 ks.

8.3. Archívny almanach

Archívny almanach je odborná ročenka, ktorú vydáva Spoločnosť slovenských archivárov spolu so Spolkom Pro Archivis na základe dohody z 19. februára 2020, pričom vydavateľa si delia náklady na vydanie na polovicu. Ročenka vychádza v náklade 150 ks a je predajná.

Redakčnú radu tvoria: Jozef Meliš – hlavný redaktor, Štefan Hrivňák – výkonný redaktor, Mária Feješová – jazyková redaktorka, Mária Petrovičová Fedorčáková, Daniel Hupko, Peter Keresteš, Lucia Krchnáková, Kristína Majerová, Miroslav Martinický, Katarína Nádaská, Pavol Pytlík.

8.3.1. Archívny almanach, ročník V., 2022, 97 s. ISBN 978-80-972999-4-1

V ročenke 2022 venovanej pamiatke spišského archivára doc. Ivana Chalupického (1932 – 2020) sa nachádzajú štúdie o zakladateľovi odboru archívnictva a pomocných vied historických Alexandrovi Huščavovi (Rastislav Luz), o počiatkoch fotografovania uhorskou šľachtou (Daniel Hupko, Ivana Janáčková), o priebehu cholerovej epidémie v Banskej Štiavnici v roku 1831 (Elena Hegyi) a o erbe nitrianskeho sídelného biskupa Jozefa Vuruma (Marek Sobola). V kapitole Materiály je uverejnený príspevok Štefana Hrivňáka o slovenskom archívnictve v ponovembrovej ére a nechýbajú ani recenzie novej literatúry, správy o podujatiach a pripomienky životných jubileí dvoch archivárov.

8.3.2. Archívny almanach, ročník VI., 2023, 133 s. ISBN 978-80-972999-6-5

Ročenka vyšla na jar v roku 2024 a je venovaná pamiatke archivárky Archívu Slovenskej akadémie vied Mgr. Lýdie Kamencovej, rod. Szabovej (1943 – 2017). Obsahuje spomienku Ivana Kamenca na jeho manželku, päť odborných štúdií, jeden príspevok materiálového charakteru, dve recenzie nových publikácií, medzi ktorými je aj recenzia na Biografický slovník slovenských archivárov, dve správy z podujatí a jeden text venovaný jubilatke Alene Mišíkovej. Archívno-teoretická štúdia Kristíny Majerovej analyzuje metódy sprístupňovania fondov v Archíve SAV, Milan Belej skúma potenciál archívnych fondov z arbitrážneho územia pre výskum židovskej problematiky, Peter Brindza podáva prehľad správcov trenčianskeho mestského skladu soli, Adriána Klincová rozoberá kánonickú vizitáciu farnosti sv. Martina v Bratislave a Marta Švoliková prezentuje príbeh Terézie Englovej. Peter Chlepko v Materiáloch predstavuje riziká súvisiace so správou registratúry a archívov súkromnoprávných pôvodcov.

8.4. Biografický slovník slovenských archivárov

Biografický slovník slovenských archivárov. ŽAŽOVÁ, Henrieta – HRIVŇÁK, Štefan – FEJEŠOVÁ, Mária – RÍMSKY, Marek (eds.). Bratislava : Spoločnosť slovenských archivárov; Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, odbor archívov a registratúr, 2023, 914 s. ISBN 978-80-89051-87-8

Biografický slovník slovenských archivárov je monumentálne dielo, na ktorého tvorbe sa podieľali takmer tri stovky autorov a autoriek počas posledných šiestich rokov. Obsahuje 967 biografických hesiel archivárov a archivárook od konca stredoveku až do dnešných dní. Jeho súčasťou je aj súbor štúdií od popredných slovenských archivárov a historikov, ktorí objasňujú genézu a význam archívov na Slovensku počas stáročného vývoja a v kontexte ochrany archívneho kultúrneho dedičstva. Slovník obsahuje i výberovú bibliografiu slovenského archívnictva z takmer 3 000 bibliografickými záznamami.

Ide o vôbec prvú komplexnú syntézu dejín slovenských archívov a archívnictva. Ambíciou projektu nebolo len syntetizovať doterajšie poznatky, ale zároveň ich v ucelenej forme sprostredkovať výskumníkom v oblasti humanitných a spoločenských vied a podnietiť tak interdisciplinárny výskum archívnej society a písomného kultúrneho dedičstva v rámci slovenskej spoločnosti. Z hľadiska historiografie sú archontologicko-biografické informácie neoceniteľné najmä pri poznávaní spoločenských a politických pomerov v každom období dejinného vývoja.

Aj touto publikáciou sa slovenské archívnictvo približuje úrovni vyspelých krajín, z ktorých aj okolité (napr. Česká republika, Poľsko) tento projekt realizovali už v minulosti. Zároveň nadväzuje na svetový projekt Who is Who in Archives Globally, ktorý spustila Medzinárodná rada archívov v roku 2015, čím sa Slovensko zapája medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu dejín písomného kultúrneho dedičstva a jeho ochrancov.

Systematický výskum biografii slovenských archivárov a archivárook sa začal v roku 2008 za predsedníctva Zuzany Kollárovej. V roku 2011 sa práce na slovníku zastavili a obnovené boli až v roku 2017, keď bolo postupne vypracovaných 967 biografických hesiel archivárov – ochrancov písomného kultúrneho dedičstva. Vďaka podpore odboru archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR sú v slovníku publikované biografie archivárov pôsobiacich v sieti štátnych archívoch vytvorenej v roku 1954, ale tiež v mestských, župných či cirkevných archívoch v predchádzajúcich storočiach, teda nielen generácií posledných desaťročí odborne vzdelaných archivárov. Do slovníka boli zaradení aj pedagógovia pôsobiaci na katedrách archívnictva a pomocných vied historických v Bratislave a Prešove, pracovníci odboru archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR, knihári, reštaurátori a ďalší pracovníci, ktorí sa svojou odbornou prácou zaslúžili o rozvoj slovenského archívnictva v teoretickej alebo praktickej rovine.

Cieľom projektu Biografický slovník slovenských archivárov bolo prezentovať biografické a bibliografické údaje o archivároch a archivárkach, zdôrazniť ich prínos pri publikovaní a prezentovaní archívnych záznamov dokumentujúcich históriu Slovenska, Slovákov a všetkých národností žijúcich na území SR, a v neposlednom rade vyzdvihnúť ich spoločenský význam pri ochraňovaní a sprístupňovaní kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky. Medzi archivárov sa radia také významné osobnosti slovenskej vedy, ako boli napr. prof. Daniel Rapant, prof. Alexander Húščava, František Vítězoslav Sasínek, Dr. Mária Jeršová-Opočenská a ďalší.

Podrobné a komplexné informácie publikované formou štruktúrovaných biografických hesiel, tzv. archontologicko-biografických profilov, majú širšie využitie pre príbuzné výskumy, napr. genealogické, historicko-štatistické, historicko-sociologické a i. Údaje o pôsobení a diele archivárov tvoria pevný základ pre ďalší výskum v oblasti dejín a vývoja archívov a archívnictva na Slovensku.

Syntéza vedeckých poznatkov v prvej časti slovníka s názvom Kapitoly z dejín archívov a archívnictva spolu s bibliografiou archívnictva, ktorá obsahuje takmer 3 000 bibliografických záznamov, je prvým komplexným zhrnutím dejín spracovania a sprístupňovania archívnych fondov i dejín archívnej teórie. Tým sa táto priekopnícka práca stáva učebnou pomôckou pri výučbe archívnictva a historických vied na slovenských univerzitách i v zahraničí vďaka anglickým zhrnutiam pod každou kapitolou.

Najnovšie vedecké poznatky o vývoji archívov na Slovensku ako pamäťových inštitúcií poslúžia ako fundament pre ďalší výskum, popularizáciu a propagáciu kultúrneho dedičstva. Biografiami množstva nepoznaných archivárov – strážcov pamäte, ktorí svojou rozsiahlou činnosťou (ako miestni kronikári, genealógovia, heraldici, historici) pôsobili a pôsobia ako vlastivední pracovníci v regiónoch a šíria pravdivý obraz o našej minulosti, čím utvárajú lokálnu pamäť, poskytnú slovník odbornej i laickej verejnosti overené informácie a exaktné údaje o ochrane archívnych dokumentov.

Veríme, že Biografický slovník slovenských archivárov bude mať široký dosah na celú spoločnosť. Dokumentuje vývoj ochrany archívneho dedičstva a jeho sprístupňovanie v personalizovanej podobe. Projekt biografického slovníka si vyžadoval prácu vo veľkom kolektíve, čím otvoril nové možnosti spolupráce s ľuďmi na celom Slovensku. Vyskúšali sme svoje sily a možnosti, a vieme, že dokážeme doviest' do úspešného konca aj naše ďalšie plány. Najbližším je sfinalizovanie elektronickej podoby Biografického slovníka slovenských archivárov na stránke slovník-archivarov.sk, ktorý bude živou a otvorenou aplikáciou, ktorá umožní pridávať do databázy nové a nové biografické profile, či editovať staršie údaje.

Rozpočet projektu:

Autorské texty:	0,00 €
Grafické práce a zalomenie:	4 200,00 €
Jazyková korektúra:	950,00 €
Preklad resumé:	364,00 €
Redakčné práce:	800,00 €
Tlačiarenské služby (tlač, väzba, balenie, doprava):	12 700,00 €
Celkové náklady na projekt:	19 014,00 €

Do projektu bolo celkovo zapojených 302 ľudí, z toho 298 dobrovoľníkov. Ako partneri sa projektu zúčastnili tieto inštitúcie: Katedra archívnictva a pomocných vied historických Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Katedra archívnictva, muzeológie a digitalizácie historického dedičstva Filozofickej fakulty, Katedra archívnictva a pomocných vied historických Prešovskej univerzity v Prešove, Ministerstvo vnútra SR a sieť štátnych archívov (9 archívov a 31 pracovísk), Archív mesta Bratislavy a Archív mesta Košice, 18 verejných špecializovaných archívov (napr. Archív Slovenského národného múzea, Archív Slovenskej národnej knižnice, Archív Univerzity Komenského v Bratislave, Archív Pamiatkového úradu SR), Národný biografický ústav Slovenskej národnej knižnice v Martine.

Biografický slovník slovenských archivárov vyšiel vďaka finančnej podpore Nadácie SPP, firiem Bach systems, s. r. o., Ceiba, spol. s r. o., EMBA Trade, s. r. o., Green Wave Recycling, s. r. o., microform, s. r. o.

Tlačiarenské služby zabezpečilo Ministerstvo vnútra SR, odbor archívov a registratúr.

Biografický slovník slovenských archivárov
vyšiel vďaka finančnej podpore Nadácie SPP a firiem Bach systems, s. r. o., Ceiba, spol. s r. o., EMBA Trade,
s. r. o., Green Wave Recycling, s. r. o., microform, s. r. o.

9. PREHĽAD HOSPODÁRENIA

Spoločnosť slovenských archivárov vedie jednoduché účtovníctvo v súlade s platnými právnymi predpismi. Má zriadený bankový účet v Slovenskej sporiteľni a používa jednu debetnú bankovú kartu. Účtovné transakcie sa väčšinou vykonávajú prostredníctvom elektronického bankovníctva. Účtovné doklady eviduje a faktúry vystavuje hospodárka Marta Švoliková, ktorá zároveň spravuje pokladnicu s hotovosťou. Prístup k účtu má aj predsedníčka Martina Orosová, ktorá v prípade potreby ako štatutárny zástupca uzaviera licenčné zmluvy s fyzickými osobami. Daňové priznanie pre SSA spracováva Martin Gregor za odmenu fakturovanú podľa počtu spracovaných účtovných dokladov. Všetky výdavky nad 100 € boli schvaľované hlasovaním na zasadnutiach výboru. Najväčšie výdavky SSA predstavujú náklady na organizáciu archívnych dní a na edičnú činnosť. Pravidelnými príjmami sú členské príspevky a 2 % z daní z príjmov. V roku 2022 doklady o hospodárení skontrolovala revízna komisia SSA.

ROK 2022

Stav pokladne k 31. 12. 2022	215,65 €
Stav bankového účtu k 31. 12. 2022	3 014,04 €
Celkový stav finančných prostriedkov k 31. 12. 2022	3 229,69 €

ROK 2023

Stav účtu k 1. 1. 2023	3 014,04€
------------------------	-----------

30

Rozpis príjmov v roku 2023:

Členské a zápisné	1 558,50 €
Sponzorské príjmy	2 273,00 €
Dotácia Nadácie SPP	4 095,00 €
Predaj kníh	95,00 €
2 % z daní z príjmov	859,94 €
Príjmy spolu	8 881,44€

Rozpis výdavkov v roku 2023:

Poštovné	51,65 €
Cestovné	826,43€
Náklady na archívne dni cca	7 500,00€
Členské ICA	113,00 €
Webhause domény	117,55 €
Zoom	167,88€
Tlač Archívneho almanachu	394,35€
Zalomenie Zborníka SSA	700,00€
Členské Slovenský komitét Modrého štítu	50,00€
Výdavky spolu	9 920,86€

Stav účtu na konci roka 2023 **4 302, 24 €**

ROK 2024

Účtovný rok 2024 nie je uzavretý a prebieha.

Stav účtu k 1. 1. 2024 **4 223,94€**

Rozpis príjmov v roku 2024:

Za predaj kníh	57,00 €
členské a zápisné zaplatené	508,50 €.

Rozpis výdavkov v roku 2024

Poštovné	16,20 €
Zalomenie Fóra archivárov 2023	300,00 €
Fond na podporu umenia	20,00 €
Tlač zborníka SSA 2022	649,00 €
Doplatok za zalomenie zborníka SSA	300,00 €

Stav účtu k 27. 4. 2024 **3 434,37 €**

Stav hospodárenia preverila revízna komisia, ktorej správa je prílohou tejto zápisnice.

31

Marta Švoliková
hospodárka

Záver

Správa o činnosti
Spoločnosti slovenských
archivárov

od júna 2022 do apríla 2024

bola prednesená
predsedníčkou SSA
Martinou Orosovou

na online valnom
zhromaždení Spoločnosti
slovenských archivárov

dňa 27. apríla 2024.

Príloha

Správa revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov

Revízna komisia SSA od svojho zvolenia na valnom zhromaždení Spoločnosti slovenských archivárov v roku 2022 pracuje v zložení: František Chudják, Jozef Meliš, Eva Greschová.

Revízna komisia svoju kontrolnú právomoc vykonáva už tradične najmä prítomnosťou jej členov na všetkých zasadnutiach výboru SSA bez hlasovacieho práva, no s aktívnym vyjadrením názoru. Členovia komisie sa podieľali aj na príprave archívnych dní, seminárov o osobnostiach a edičnej činnosti Spoločnosti slovenských archivárov. Revízna komisia kladla dôraz na sledovanie plnenia úloh spojených so základným poslaním SSA, pričom sa zamerala prioritne na kontrolu hospodárenia a nakladania s financiami SSA.

Členovia revíznej komisie raz do roka vykonávajú kontrolu vedenia účtovníctva, súvisiacej dokumentácie a daňových priznaní. Na základe týchto kontrol možno konštatovať, že všetky účtovné doklady súvisiace s hospodárením SSA spĺňajú ustanovenia platných predpisov o vedení jednoduchého účtovníctva. Údaje na nich uvedené súhlasia so záznamami v účtovnej knihe.

Pri kontrole účtovných dokladov za hodnotené obdobie neboli zistené žiadne nedostatky. Použitie finančných prostriedkov bolo v súlade s platnými zásadami našej spoločnosti a v duchu kolektívneho súhlasu jej výboru (rozhodovalo sa hlasovaním). Treba konštatovať, že boli použité vždy na účel, na ktorý boli poskytnuté. Možno potvrdiť hospodársku bilanciu za jednotlivé roky 2022 – 2023 a za obdobie od 1. januára do 31. marca 2024 a vysloviť spokojnosť s činnosťou hospodárky Marty Švolikovej, ktorá je spolu s predsedníčkou spoločnosti Martinou Orosovou zodpovedná za správu majetku.

František Chudják
predseda revíznej komisie